

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. VI. Quomodo cesset, & vim suam amittat Dispensatio?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

ARTICULUS VI.

Quomodo cesset, & vim suam amittat dispensatio?

- I. Num cessante causa dispensationis jam obienta cesset dispensatio?
- II. Quando nam dispensatus uiri potest dispensatione etiam extra territorium Prælati dispensantis?
- III. Quanam dispensatio, aut gratia expiret morte concedentis?
- IV. Quousque duret gratia concessa ad beneplacitum?
- V. Dispensatio cessat per revocationem, antequam eius effectus adimpleatur. Dispensatio tamen in lege Superioris data ex iusta causa invalide revocatur: Sicut invalide revocatur dispensatio in voto.
- VI. Cessat dispensatio per hoc, quod illi renunciatur, dummodo dispensans in lege renunciationem accipiet.
- VII. Dispensatio tamen in voto, & iuramento amittit vim suam per renunciationem, etiam præcisa acceptatione dispensantis.
- VIII. Qui dispensationi, aut commutationi voti renunciavit, num possit, mutata voluntate, dispensatione, aut commutatione obienta uiri?
- IX. Nec dispensatio, nec privilegium, quod non cedit in gravamen aliorum, amittitur per non usum; Secus vero si privilegium cedat in aliorum gravamen.
- X. Dispensatio sine limitatione concessa universim per primum actum non finitur.
- XI. Tunc dispensatio post primum actum cessat, quando causa dispensationis non remanet etiam ad secundam vicem.

I. **M**ultifariam id contingere potest, Primo cessatione causæ; Secundo si extra territorium conce-

dentis dispensationem habeat dispensatus. Tertio morte concedentis. Quarto renunciatione. Quinto revocatione. Demum primo actu, ut mox examinabimus.

Quæritur itaque primo, An cesset dispensatio per hoc, quod cesset causa, ob quam fuerat concessa?

Respondeo, certum esse, quod si causa exposita ad dispensationem obtinendam cesset, antequam Superior det inferiori, verbi gratia Papa Episcopo, vel Confessario, mandatum, seu facultatem ad dispensandum, dispensatio est nulla; Sicut etiam si cesset causa, antequam dispensatio concedatur. Ratio utriusque est, quia & mandatum ad dispensandum, & ipsa dispensatio conceduntur sub ea tacita conditione, si preces veritati nitantur; Unde si Titius petat, verbi gratia, dispensationem in irregularitate, ut possit ad Ordines promoveri, propter paupertatem parentum, & interim parentes ad pinguiorem fortunam deveniant, antequam Papa det Episcopo facultatem dispensandi, vel antequam ipsa dispensatio conferatur, irrita erit huiusmodi dispensatio, si forte illam Titius obtineat. Quare in eo dumtaxat est difficultas, an si cesset causa finalis dispensationis post obtentam valide dispensationem, sed antequam executioni mandetur, cesset etiam dispensatio. Negant cessare dispensationem, cessante eius causa finali, Suar. lib. 35. de lege cap. 30., Guttier., Sylvest., & alii apud Sanchez. lib. 8. disp. 30., quorum doctrinam ipse ut probabilem admittit; quia obligatio legis per dispensationem extinguitur; ergo non potest per cessationem causæ reviviscere, cum cessatio causæ non sit de se productiva obligationis. Hinc docent, quod dispensatus ad anticipandum, verbi gratia, matutinum propter nimiam occupationem alicujus muneris, possit tali

dis-

dispensatione uti, etiam si tale munus relinquat, dummodo dispensatio non fuerit concessa expresse pro tempore, quo tali munere fungatur; Et si concedatur foeminae dispensatio in voto castitatis propter periculum incontinentiae, poterit post viduitatem, & post cessationem talis periculi iterum nubere; Pariter si habenti duo beneficia concedatur dispensatio, ut possit tertium consequi, quia illa duo non sufficiunt ad congruam sustentationem, si interim crescant, & sufficiant, non proinde cessabit dispensatio: Sicut etiam si concedatur Monasterio dispensatio, seu privilegium non solvendi decimas propter indigentiam, non cessat dispensatio, si deinde non indigeat.

Communior tamen sententia cum Bonac., Sanch., Con., Merol. num. 331. docet, cessante causa finali dispensationis, cessare dispensationem; sicut cessante causa finali legis in universum, cessat obligatio legis: Nam valor dispensationis, sicut & legis, pendet in fieri, & conservari a sua causa finali. Quod confirmatur, quia absurdum videtur, quod dispensatus ad vescendum carnibus propter debilitatem, si perfecte convalescat, etiam si miraculose, possit vesci carnibus; Hoc autem argumentum non solum est efficax, si dispensatio tractum successivum habeat, verbi gratia ad edendas carnes tempore Quadragesimae; (in quo casu concedit ipse Suar. esse mortale comedere carnes, & Merol. improbabilem opinatur sententiam Sal. & Granad. putantium esse tantum veniale) sed etiam si effectum habeat momentaneum, verbi gratia, si quis dispensetur ad edendas carnes pro unico die propter infirmitatem dubiam, quae independenter a dispensatione non exolet, & interim mane miraculose convalescat; ut docet Laym. tract. 4. cap. 22. Ad rationes itaque

in contrarium respondetur, cessante causa dispensationis, reviviscere obligationem, quia dispensatio, seu exemptio ab obligatione pendet in fieri, & conservari a causa finali dispensationis. Nec per hoc sequitur, quod dispensatio sit conditionalis; quia talis conditio tacite inest, & conditiones, quae tacite insunt, & semper subintelliguntur, non reddunt actum conditionalem; Sicut lex non est conditionalis, quamvis non obliget cessante in universum sua causa finali; Nec est conditionalis absolutio sacramentalis, quamvis non conferatur nisi poenitenti disposito. Hinc ad illa exempla a Suar. adducta respondetur, omnes illas dispensationes cessare, si cesset causa finalis illarum. Et ratio a priori est, quia illicita est dispensatio, pro quando non habetur causa dispensationis; Unde non est praesumendum, quod Superior velit pro tali tempore dispensare. Potest quidem aliquando Superior absolute dispensare, itaut valeat dispensatio, etiam si cesset causa dispensationis; sed hoc non est praesumendum, nisi id Superior explicet.

II. Quæritur secundo, an dispensatio, & aliae licentiae expirent, si dispensatus discedat extra locum, seu territorium concedentis: Verbi gratia, si Episcopus det alicui facultatem comedendi carnes diebus prohibitis, vel laborandi diebus festis, vel legendi libros prohibitos, poteritne iste uti hac dispensatione extra Diocesim talis Episcopi?

Respondeo, vel loquimur de dispensatione, aut licentia in iis, quae jure communi sunt prohibita, vel in iis, quae sunt prohibita jure speciali, itaut indigeant speciali licentia Superioris loci, ut licite fiant: Si in his dispensatio concedatur, non licet tali dispensatione, vel licentia uti extra territorium concedentis; Verbi gratia,

tia, si quis habeat ab Episcopo licentiam faciendi Sacrum, & ministrandi Sacramenta in toto suo Episcopatu, non potest ea licentia uti extra Episcopatum; quia privata jurisdictio non extenditur extra alienum territorium: Si vero concedatur dispensatio in iis, quæ jure communi sunt prohibita, probabilius est ex Sanch. lib. 8. disp. 31., Suar. lib. 8. de Legibus c. 26., Azor. lib. 5. cap. 23. quest. 6., Merol. num. 465., quod possit talis dispensatio prodesse extra territorium concedentis, nisi ex speciali ratione ad locum limitetur. Ratio est, quia per dispensationem sublata fuit simpliciter obligatio, unde pro quocumque loco potest dispensatio prodesse. Quare dispensatus a suo Episcopo in irregularitate occulta poterit ubique ministrare, & Legatus Pontificis, quamvis non possit cum suis non subditis dispensare, si tamen cum aliquo subdito dispenset ad plura Beneficia, poterit hic illa obtinere extra territorium legationis; quia talisabilitas ad plura beneficia incedit cum ipsa persona: Quare idem dicas, si Legatus det licentiam expendendi alicui Religioso, quia debeat illam manifestare Superiori loci; Et idem dicas de marito, cui dispensatum est ab Episcopo ad petendum debitum, &c. Notat tamen Suar., quod si Episcopus dispenset contra jus commune per generalem dispensationem pro aliquo loco ex speciali necessitate, (verbi gratia, ut comedant lactinia diebus prohibitis propter distantiam a mari) non poterunt incolæ talis loci extra illum locum uti tali dispensatione; quia cessat ratio dispensationis extra talem locum, nec dispensatio incedit cum persona, sed veluti loco adhæret: contra vero si dispensatio sit personalis, ut videtur usus has dispensationes interpretari. Addunt Suar., Sal., Bonac., probabile etiam esse, quod si

dispensatio data sit ex legitima causa, verbi gratia pro omnibus jeuniis, excusetur dispensatus etiam a jeuniis præceptis a Pralato alterius loci; quia non est verisimile, quod alter Prælatus velit obligare personam ex legitima causa dispensatam ad omnia alia jeunia; nisi forte alter Prælatus nolit, quod aliquis his dispensationibus utatur sine sua ratihabitione, & notitia ad vitandum scandalum.

III. Queritur tertio, an dispensatio obtenta cesset per mortem concedentis?

Respondeo cum communi negative; quia dispensatio, sicut & privilegium, est gratia, & gratia jam facta non amittitur morte concedentis. Hic autem notandum, aliam esse gratiam, quæ dicitur facta, & hæc conceditur alicui perfecte independenter ab alio; ut quando Pontifex dispensat alicui in voto, juramento, irregularitate, &c., aut quando concedit alicui facultatem dispensandi, absolvendi, &c. in gratiam ejus, qui debet dispensare, absolvere, &c. Aliam vero esse gratiam, quæ dicitur faciendâ, & hæc non conceditur perfecte ei, in cujus favorem datur, sed dependenter ab alio; ut si in favorem determinatæ personæ, cum qua dispensandum est, detur Confessorio potestas dispensandi cum illa. Quando autem gratia concessa est facta, non expirat morte concedentis, etiam si tunc non sit adhuc acceptata; quando tamen est faciendâ, morte concedentis expirat, si res sit integra; secus vero si res non sit integra; puta si aliquis actus judicialis relate ad talem gratiam sit inceptus, aut si confessio ejus, qui absolvi debet, sit jam incepta; ut communiter docent ex cap. *Si cui nulla*, de Prabendis in 6. apud Sanch. lib. 8. disp. 28.

Infertur hinc primo, quod facultas delegata audiendi confessiones non expiret

piret mortuo Episcopo concedente, vel si ab Episcopatu amoveatur, ut communiter docent contra Paludan., & Divum Anton. apud Merol. num. 493., quia est gratia facta. Et quamvis concedatur in favorem pœnitentium, quia tamen non conceditur in favorem alicujus pœnitentis determinati, censetur potius concessa in favorem Sacerdotis, & sic non expirat morte concedentis; Sicut non expirat potestas dispensandi cum personis indeterminatis. Neque dicas, potestatem jurisdictionis delegatam expirare morte concedentis re integra, ex cap. *Gratum*, de *Officio Delegati*. Nam ibi sermo est de potestate jurisdictionis delegatæ contentiosæ, quæ computatur inter literas, seu rescripta justitiæ, non de potestate jurisdictionis delegatæ voluntariæ, qualis est ista ad audiendas confessiones, quæ computatur inter literas, seu rescripta gratiæ: Ideo autem jurisdictio delegata contentiosa expirat morte concedentis re integra, quia Delegatus censetur una persona cum delegante, & ideo non convenit, ut mortuo delegante perseveret jurisdictio in delegato: Contra vero jurisdictio delegata voluntaria, quia est mera gratia facta, non debet morte concedentis perire.

Infertur secundo, quod facultas data alicui, ut possit sibi confessarium eligere, nec expiret per mortem concedentis, aut per ejus amotionem ab officio, ut communiter docent contra Tabien., Sylvest., Angel. apud Merol. num. 499., quia est gratia facta, cum perfecte concedatur ei, in cujus favorem conceditur; diximus enim tunc gratiam esse faciendam, quando concederetur alicui Sacerdoti facultas absolvendi Titium in favorem ipsius Titii; tunc enim Titius habet hanc gratiam dependentem a Confessario determinato illi faciendam:

At quod Titius possit eligere confessarium, non est gratia facienda Titio dependentem a Confessario, quamvis absolutio a Confessario concedenda sit, quia independentem a quocumque Confessario determinato potest eligere Sacerdotem, a quo absolvatur. Notandum tamen, quod qui potest Confessarium eligere sibi, debet eligere Confessarium approbatum ab Ordinario suo, juxta formam Trident. sess. 23. cap. 15., ut notat Suar. de Pœnit. disp. 28. sect. 4. num. 9.

Infertur tertio, quod si alicui concedatur facultas dispensandi cum personis indeterminatis, hæc non expirat morte concedentis, quia est gratia facta; secus vero si concedatur facultas dispensandi cum persona determinata; quia est gratia facienda respectu ejus, cum quo dispensandum est, in cujus favorem datur facultas. Notat tamen Sanch. num. 81., quod si hæc facultas detur in favorem utriusque, censenda sit gratia facta; atque adeo non expirat morte concedentis: In dubio tamen, an in favorem etiam dispensaturi concessa sit, præsumendum, quod non; Et ratio est, quia fere semper conceditur in favorem ejus, cum quo dispensandum est. Ita communiter contra Pal. de privileg. punct. 16. §. 4. num. 5.; quia fit gratia ista etiam dispensanti per hoc, quod eligatur ut magis idoneus ad illam dispensationem concedendam.

Infertur quarto, literas dimissorias ad Ordines suscipiendos, & facultatem alicui a Rege concessam instituendi majoratum, non expirare morte concedentis, quia sunt gratiæ factæ. Idem dicas de licentia non residendi concessa ab Episcopo Clericis beneficiatis causa studii, de licentia edendi carnes diebus prohibitis, de licentia prædicandi, celebrandi in Oratorio privato, & similibus.

Infertur quinto, quod Commissiones dif-

dispensandi in impedimentis matrimonii, vel in irregularitate, vel in similibus, quæ in foro externo committuntur Ordinariis, & in interno Confessariis, non expirent morte concedentis; ut communiter docent contra Navar., Ugol., Guttier. apud Merol. num. 511.; Ratio est, quia sunt gratiæ factæ, dum executor est necessarius, & committitur, ut dispense: Tunc essent gratiæ faciendæ, quando executor esset voluntarius, & committeretur ei, ut posset dispensare cum persona determinata in favorem illius.

Infertur sexto, privilegia Bullæ Cruciatæ non expirent morte Papæ, non solum loquendo de indulgentiis concessis visitantibus Altaria, & de facultate comedendi lactinia, & similibus, quæ a nullius executione pendent, sed etiam loquendo de indulgentiis semel in vita, & semel in morte per Confessarium concedendis, de absolutione a reservatis, commutatione votorum, &c.; ut communiter docent; quia sunt gratiæ factæ, ut diximus in illatione tertia, esse gratiam factam facultatem datam alicui eligendi sibi Confessarium.

IV. Præterea gratia concessa, verbi gratia per annum, durat per annum, etiamsi concedens ante annum moriatur; gratia etiam concessa ad beneplacitum sedis durat mortuo Episcopo, vel Papa: Contra vero si dicatur, quod duret ad beneplacitum personæ concedentis, seu donec voluerit; quia ea mortua nulla erit ejus voluntas; Quamvis aliqui putent in gratiis favorabilibus, puta absolventi, dispensandi, idem significare, Donec voluero, ac Donec revocavero, seu Donec placuerit Sedi nostræ, quæ nunquam expirat; non tamen in gratiis ambitiosis, puta retinendi plura beneficia. Sed communius cum Sanch., & Suar. contra eos,

quos referam cum de approbatione Confessarii, negant; unde docent communius, omnem gratiam concessam ad beneplacitum expirare morte concedentis.

V. Quæritur quarto, An dispensatio cesset per revocationem?

Respondeo cum communi, vim suam illam amittere, si revocetur, antequam adimpleatur ejus effectus; quia vim habet a voluntate dispensantis, donec executioni mandetur. Notandum hic, Superiorem valide, & illicite sine causa revocare dispensationem in lege sua; Dispensationem vero in lege Superioris ex justa causa datam invalide simul, & illicite sine causa revocari, juxta dicta de dispensatione data in lege propria, & in lege superioris. Dispensatio tamen in voto revocari nullatenus potest; quia cum vinculum voti non pendeat a voluntate Superioris humani, nec potest ab eo induci. Ita Suar. lib. 8. cap. 37., & Bonac. punct. 10.

VI. Quæritur quinto, An cesset dispensatio per renunciationem?

Respondeo cum Suar., Sal., Sanch., Bonac. punct. 10.; tunc dispensationem vim suam amittere per renunciationem, quando nondum est executioni mandata, & renunciatio acceptata est a dispensante: Quod si quis renunciaverit dispensationi obtenta, sed renunciatio non sit adhuc acceptata a dispensante, poterit ille mutata voluntate uti dispensatione, quia per renunciationem non acceptatam a dispensante nondum abdicavit a se jus suum, atque adeo dispensatio vires suas non amisit.

VII. Notandum tamen, hanc doctrinam a Sanch. lib. 8. disp. 32. admitti solum in dispensatione legum, non vero in dispensatione voti, juramenti, &c.; docet enim, istorum dispensationem amittere vim suam præcisè per renunciationem illius, nec requiri,

ri, quod renunciatio acceptetur a dispensante: Et disparitatem assignat, quia obligatio legis pendet a voluntate Legislatoris; & ideo si non acceptet Legislator renunciationem dispensationis, adhuc dispensatio vim suam habet, cum non possit aliquis obligari a Superiore, qui non vult obligare; Contra vero obligatio voti ortum habet a voluntate votentis, & ideo præcise per renunciationem dispensationis votum iterum obligat, quia præsumitur, quod votens renunciando dispensationi velit iterum votere, seu obligationem voti sibi imponere; nisi aliter constet de mente ipsius: Hoc tamen intelligit, si dispensatio voti fuerit jam perfecta, & executioni mandata, & deinde successerit renunciatio; Quod si prius quam executioni mandetur dispensatio, votens illi renunciaverit, immo si votum ipsum expresse iterum renovaverit, adhuc potest illam dispensationem recipere, cum possit eadem dispensatione idem votum sæpius repetitum auferri: Verbi gratia, si Episcopus, vel Papa commiserit Confessario dispensationem voti, & antequam Confessarius dispense, Titius renunciet dispensationi, & votum repetat, poterit retractata voluntate recipere dispensationem, & ea uti.

VIII. Ex hac doctrina infert Sanch., quod licet possit votens, cui votum commutatum est, propria auctoritate ad prius votum redire renunciando commutationi obtentæ; at post renunciationem commutationis non potest iterum commutatione uti; quia renunciatio commutationis æquivalet repetitioni voti.

Sed quamvis ista doctrina suam habeat probabilitatem, probabiliorem tamen puto sententiam Merol. num. 483. docentis oppositum; quod scilicet qui renunciavit dispensationi, & commutationi voti, adhuc possit retra-

ctata renunciatione uti dispensatione, & commutatione obtenta: Ratio est, quia renunciatio dispensationis, vel commutationis obtentæ non est censenda renovatio prioris voti, sed solum propositum non utendi ea dispensatione, aut commutatione; nam in dubio semper ita interpretanda est, ut sit simplex nolitio dispensationis, vel commutationis per modum propositi non utendi illa, & non intentio iterum se obligandi per modum renovationis prioris voti, nisi aliud evidenter constet de intentione renunciantis; quia nunquam præsumitur obligatio, nisi de illa constet manifeste, & quia ex communi usu non aliter habetur hic affectus renunciantis dispensationi, aut commutationi. Unde fit, quod possit votens retractata renunciatione uti eadem dispensatione, aut commutatione, antequam renunciatio acceptetur ab eo, qui Dei nomine dispensavit, aut commutavit.

Neque dicas primo: Quod semel ab aliquo repudiatum est, reintegrari ab eodem non potest, ex leg. *fin. Cod. de Condit. inferr.* Nam id intelligendum est, si repudiatio sit perfecta, & consummata, seu acceptata a Superiore.

IX. Neque dicas secundo, privilegium amitti per non usum, quia est tacita ejus renunciatio; ergo renunciatio expressa dispensationis a fortiori tollit vim dispensationi. Nam privilegium, quod non cedit in gravamen aliorum, sed est specialis favor privilegiarii circa actiones suas non amittitur per non usum; & consequenter nec dispensatio: Privilegium autem, quod cedit in gravamen aliorum, amittitur per non usum, quia alii præscribunt adversus privilegiatum, ut notat Pal. disp. 4. punct. 18.

X. Quæritur ultimo, An dispensatio concessa per primum actum finitur;

tur? Exempli gratia, an habens votum castitatis, si dispensationem obtinuit ad contrahendum matrimonium, possit mortua prima conjugē aliud matrimonium contrahere?

Respondeo, universim dispensationem absolute, & sine limitatione concessam primo actu non finiri; Ita communiter contra nonnullos apud Sal. lib. 8. disp. 31. Ratio est, tum quia verba non sunt restringenda, juxta proprietatem suam naturalem accepta; tum quia Superior quando vult ad unum casum dispensationem dare, ipsum exprimit: Unde dispensatus absolute ad non jejunandum non censetur ad unum tantum jejunium dispensatus; & dispensatus in voto castitatis potest successive plura matrimonia contrahere, dummodo causa dispensationis perseveret, & Superior non aliud expresserit; quia dispensatio est absolute concessa ad contrahendum matrimonium. Si tamen pro causa dispensationis allegatus fuit, verbi gratia, niutuus inter contrahentes concubitus, vel stimuli carnis, qui non amplius deinde perseverent, non potest soluto uno matrimonio aliud contrahi.

Dices: Dispensatio est res odiosa, cum sit vulnus legis, & juri contraria: ergo stricte explicanda est, & consequenter non extendenda ultra primum actum. Respondeo nego consequentiam; ex eo enim, quod stricte explicanda sit, sequitur tantum, quod non sit extendenda ultra proprietatem naturalem verborum. Quare si concedatur absolute, non finitur primo actu, quia propria verborum significatio non fert, quod ad solum primum actum extendatur.

XI. Dices secundo: in leg. Boves, §. hoc sermone, ff. De verbor. signif. deciditur, sermonem simpliciter prolatum intelligi solum de prima vice. Respondeo, id esse verum, quando

causa dispensationis non manet etiam ad secundam vicem; aliter verba restringuntur in sua significatione naturali sine causa, seu sine qualitate dante causam restrictioni, ut explicabimus articulo sequenti.

ARTICULUS VII.

Quomodo dispensatio, & potestas dispensandi interpretanda sit?

- I. Dispensatio, quamvis sit Principis beneficium, stricte est interpretanda, utpote contra jus commune.
- II. In pluribus tamen casibus dispensatio latam habet interpretationem; praesertim si motu proprio Principis concessa sit, aut sit inserta in corpore juris; Aut si alicui Communitati concedatur.
- III. Similiter qua fiunt ob publicam necessitatem, aut utilitatem.
- IV. Dispensatio ad Ordines num se extendat ad Ordines Sacros? Et dispensatio ad beneficium num se extendat ad Curatum, & ad Dignitates.
- V. Dispensatio ad matrimonium in gradibus consanguinitatis interpretanda juxta jus commune, unde facta in tertio gradu extenditur ad secundum cum tertio.
- VI. Dispensatio non est ita restringenda, ut reddatur illusoria, nec se extendat ad necessario connexa.
- VII. Num Subdiaconus dispensatus ad uxorem ducendam dispensetur etiam relate ad Horarum recitationem?
- VIII. An dispensatio extendatur de casu ad casum, in quo sit vel eadem, vel major ratio?
- IX. Dispensandi potestas late est interpretanda, nisi vergat in praesudicium Tertii, Idemque dicendum de Privilegio.
- X. In dubio, an potestas dispensandi, aut.